

ferre, non habens propositum vovendi, aut implendi promissum; ergo ex vi illius metus cogitur habere illud propositum, ut possit exteriorum promissionem vere et absque peccato proferre. Hoc autem satis est ut non minus coacte et involuntarie habeat propositum, quam proferat verba promissoria; nam is, qui per metum cogitur ad habendum actum interiorum, ut possit sine peccato facere exteriorum, ad quem faciendum etiam cogitur, gravem violentiam moralem patitur, quae ex hoc capite sufficit ad metum cadentem in constantem virum.

16. *Aliquod involuntarium in metu intercedere.* — Concedo igitur intercedere voluntarium admixtum alieui involuntario; tamen quia voluntas vovendi est absoluta et efficax, displicentia vero voti est tantum per voluntatem conditionatam, seu simplicem affectum, quem nolleitatem vocant, ideo tale votum simpliciter voluntarium est. Nam cum homo est affectus duobus actibus vel qualitatibus aliquo modo repugnantibus, illa simpliciter vincit, quae efficacior est; ad valorem autem voti sufficit voluntarium simpliciter, etiamsi alioquin misceatur involuntarium secundum quid; ergo ex hoc etiam capite validum est tale votum. Et confirmatur, nam aliquando potest votum extorqueri per metum mortis directe ad hoc immissum absque injuria, ut verbi gratia, si maritus minetur uxori adulterae mortem eo modo quo juste potest, nisi religionem voveat. In quo casu, quantum attinet ad rationem voluntarii, non minus misceatur involuntarium secundum quid voluntario simpliciter, quam si comminatio illa esset injuriosa, ut aperte constat; et tamen in eo casu votum illud validum est. Nam et matrimonium justo metu contractum validum esse communior sententia fert, ut late refert et sequitur Sanei., d. lib. 4, disp. 43; ergo a fortiori idem est dicendum in voto; ergo ob defectum voluntarii non est invalidum tale votum, etiamsi actio injuriosa sit.

17. Dices, nec solam injuriam, nec solum involuntarium secundum quid, sufficere ut tale votum reddatur invalidum; illas vero duas conditions simul juntas satis esse. Verumtamen haec fuga voluntaria est, solumque ad eludendam vim rationum conficta; nam cum illae conditions sint diversarum rationum, et neutra in suo ordine habeat vim ad illum effectum, quamvis simul concurrant, non componunt unam causam fortiorum, aut validam ad impediendum votum, sed quasi per acci-

dens aggregantur plures conditions per se insufficientes. Denique voluntarium illud in suo ordine sufficit non existente injuria; et injuria talis est impertinens ad valorem et invaliditatem voti; ergo quod illa duo simul concurrant, est impertinens. Relinquitur ergo libertatem ab hac coactione non esse de necessitate vel substantia voti; atque adeo ex natura rei nullum votum esse invalidum ratione solius metus.

18. *Solvuntur oppositæ rationes.* — Ad primam. — Neque huic resolutioni obstant rationes alterius sententiae; quin potius earum responsa nostrum fundamentum confirmabunt, nimirum quod talis nullitas jure naturæ nou probetur. Ad primam ergo negatur assumptum, scilicet, Deum non acceptare talia vota. Cum autem dicitur Deum non acceptare sacrificia coacta, intelligitur de coactis proprie et rigorose, quae sine consensu fiunt, sicut non condemnat extrinsecam thurificationem idoli, per coactam motionem manus factam sine consensu voluntatis. At vero sicut damnat sacrificium idolo factum per metum, etiamsi sit coactum secundum quid, ita etiam acceptat sacrificia de se bona et religiosa, etiamsi metu fiant. Et ita explicat propositionem illam Gratian., 23, q. 6, § ult., ad finem, eamque late comprobavit; et sumitur ex Augustino, Epist. 48 et 58. Unde quod in illa ratione sub jungitur, nihil esse acceptum Deo, nisi voluntarium, si intelligatur de voluntario simpliciter per verum consensum, verum est, et ita dicimus esse voluntarium tale votum; si vero intelligatur de voluntario sine ulla mixtione involuntarii, falsum est. Quia, ut ait Aug., d. Epist. 49, non est considerandum quod quisque cogitur, sed quale illud est quo cogitur, utrum bonum aut malum, non quod quisque bonus possit esse invitus, sed timendo quod non vult pati, volens jam tenet quod nollet.

19. *Ad secundam.* — Ad secundam, distinguo consequens quoad particulam illam legitimum; si enim tantum significet non recte fieri, seu non legitime et juste ex parte cogenit, sic conceditur totum; si vero inde inferatur non esse legitimum votum, id est, validum, negatur consequentia, quia licet votum natura sua postulet sine necessitate et coactione fieri, nihilominus factum tenet, quia multa male fiunt, quae facta tenent. Maxime cum hic malitia non sit ex parte voventis, nec ex parte Dei acceptantis, sed ex parte infidentis metum, cuius malitia potest Deus justificare ad bonum effectum. Neque plus probat

confirmatio, nam operi consilii repugnat coactio, secundum justitiæ ordinem, non tamen repugnat valori ejus, ut patet, quando coactio etiam injusta est occasio voti.

20. *Ad tertiam.* — *Matrimonium metu factum non jure naturæ, sed ecclesiastico, esse irritum probabilius asseritur.* — *Ad quartam.*

— *Ad quintam.* — Ad tertiam, primo probabilius fortasse est, matrimonium metu factum non jure naturæ, sed ecclesiastico esse irritum. Deinde non est omnino eadem ratio, quia matrimonium est contractus humanus, unde si fiat per injuriosum metum, saltem ratione injuriae potest videri irritum, quia injuria inter homines videtur esse sufficiens ad invalidandos contractus inter eosdem. Item matrimonium est vineulum perpetuum, et habet alia onera, ratione quorum fortasse ex natura rei postulat integrum libertatem; sed hoc in locum proprium remittimus. Ad quartam respondet negando consequentiam, quia constat non esse simile antecedens; nam illud est verum in metu non directe immisso ad fractionem voti. Et ratio illius est, quia vovens a principio non intendit se obligare cum tanto discrimine, seu sic mutatis rebus, ut infra dicetur, et de juramento dictum est. Secus vero est in nostro casu, in quo vult quis vovere, non obstante metu. Ad quintam, jam responsum est, injuriam hominis non impedire quomodo jus acquiratur Deo per promissionem ex vero consensu factam, sicut non impedit quomodo graviter offendatur Deus propter peccatum ex metu factum. Item, si Deus ipse per se ipsum vellet immediate talem metum incutere, et sic votum extorquere, sine dubio non faceret injuriam, et votum esset validum; ergo ratio injuriæ ex parte hominis non potest obstare obligationi factæ Deo, quia forte Deus illam intendit permittendo tale peccatum hominis, quod justissime facere potest.

21. *Ad sextam.* — Ad sextam, dicitur imprimis differentiam illam non videri semper necessariam. Nam et qui vovet ex metu naturali potest, dum vovet, habere simplicem displicentiam vovendi, et fateri Deo infirmitatem suam; et e converso illi, qui per metum directe inducitur ad vovendum, potest vexatione tantum intellectum, ut jam plena voluntate, et sine actuali velleitate contraria velit promittere; ergo illa differentia parum refert. Addo vero ulterius, quod licet differentia esset constans et perpetua, nihil obstaret, quia voluntas absolute prevalet non obstante repugnativa actualis displicentiae per nolleitatem. Item illud

involuntarium secundum quid, non obstat quominus absoluta voluntas bona sit et meritoria apud Deum, quia simpliciter est de bono objecto, et non habet malam circumstantiam; quia displicentia illa nec est circumstantia alterius actus, sed concomitanter se habet, neque est mala, quia non est contra præceptum. Sicut qui necessitate cogitur bona sua expendere in pauperes, licet habeat displicentiam de tali necessitate, et consequenter de obligatione ad erogandum bona sua, quia simpliciter nollet dare, nihilominus quia ex suppositione absolute vult, bene operatur et meretur coram Deo. Si ergo talis voluntas sufficit ad meritum, cur ex natura rei non sufficiet ad votum?

CAPUT VIII.

AN VOTA FACTA EX GRAVI METU SINT IRRITA EX ECCLESIASTICO JURE?

1. *Sententia illorum qui sentiunt vota metu gravi inita esse irrita jure ecclesiastico.* — *Quæ requirantur ut metus sit cadens in constantem virum.* — In hoc puncto distinguendum est inter votum solemne et simplex. Nam disputationem de voto solemni reservamus in sequens volumen, ubi de professione religiosa et de voto continentiae ordinis sacri dicendum est; nunc supponimus illa vota esse irrita; quomodo autem irrita sint ibi explicabimus. Hic ergo solum de simplicibus dicendum est, de quibus multi sentiunt esse irrita jure ecclesiastico, quod magis sentire videntur Glosa, Panorm., et alii juristæ supra relati, et Navar., d. Cons. 42 et 22, et in multis Consiliis, de His quæ vi, dicens esse opinionem communem, quam etiam videtur tenere Hostiensis, in Summ., tit. de Regularibus, § *Et qualiter*, verb. *Alii dicunt.* Idem sentit Richard., in 4, d. 29, art. 1, q. 2; et ibi etiam Palud., q. 1; et Soto ibi, et alii, præsertim Summistæ, verb. *Metus*, seu *Coactio*, et ver. *Votum*, qui indifferenter loquuntur de votis metu factis, et dicunt esse nulla, non tamen explicitant quo jure; tamen secluso jure naturali solum superest ecclesiasticum. Item hoc satis insinuant, dum aiunt non quilibet metum levem, sed gravem, et cadentem in constantem virum irritare hæc vota, quia iura de hoc tantum metu loquuntur. Quis autem metus dicatur cadens in constantem virum, explicat latissime Sanei., d. lib. 4, a principiis, per plures disputationes, et nos aliqua dicemus

infra, tractatu de Professione religiosa. Nunc quia parum est necessaria disputatio, satis sit dicere metum, ut dicatur cadere in constantem virum, duo præcipue require, scilicet, et quod malum, quod timetur, grave sit iudicio prudentum, et quod gravi seu probabilitate timeatur tanquam imminens.

2. Quod ergo hic metus irritet vota omnia, etiam simplicia, probari solet ex c. *Prælatus*, alias 1, de Iis quæ vi. Secundo, ex c. *Cum dilectus*, de Iis quæ vi, saltem per argumentum a contrario sensu; ibi enim votum per metum factum censetur obligare, quia metus non fuit talis ut caderet in virum constantem; ergo si talis fuisset metus, votum non fuisset validum. Tertio, inducitur c. *Abbas*, eod., quatenus in eo dicitur, quæ metu fuit debere in irritum revocari; et quod dicitur in c. *Ad audientiam, debere carere robore firmitatis, quæ metu fuit*. Quarto, induci possunt generalia verba textus in c. *Cum locum*, de Sponsalib.: *Cum locum non habeat consensus, ubi metus vel coactio intercedit, necesse est ut, ubi assensus cujusquam requiritur, coactionis materia repellatur*. Nam hæc ratio etiam in votis locum habet.

3. *Alia sententia alteri opposita.* — *Soto*. — Alia sententia extreme contraria esse potest, vota simplicia metu facta non solum per Ecclesiam irrita non esse, verum etiam nec irritari posse. Hanc commemorat *Soto*, dis. 29, nullum tamen ejus auctorem refert, neque illum approbat; dicit tamen, non carere apparenti fundamento, scilicet, quia Ecclesia non est judex voti simplicis, quod amplius non declarat. Videtur tamen in hoc fundari, quia Ecclesia non habet potestatem in actus interioribus; simplex autem votum in actu interiori consistit, nam consensu interno perficitur, et interioris potest explicari Deo; exterior autem indicatio est mere accidentaria.

4. *Ecclesia potestatem habet ad irritanda vota simplicia metu facta.* — Sed quod ad potestatem attinet, dicendum est potuisse Ecclesiam irritare vota simplicia metu facta. Ita docet *Soto* ibi, et omnes alii supponunt. Et probatur primo, quia irritat votum solemne; ergo a fortiori potest irritare simplex. Secundo, potest præscribere certam ætatem antequam vota simplicia valide non fiant; ergo etiam potest præscribere modum libertatis a coactione, sine qua vota non tenerent. Tertio, quia Ecclesia habet potestatem dispensandi in voto etiam mere interno, et irritare jam factum, ut infra dicetur, ergo et inhabilitare personam,

vel consensum irritare metu extortum. Unde excluditur contrarium fundamentum, nam materia illa non est extra ecclesiasticam potestatem, quia votum sive internum, sive externum, materia est circa quam potest jurisdictione ecclesiastica versari, vel quia, mediante actu externo cui conjungitur, subjicitur illi, sicut consensus matrimonii aliquando irritatur ab Ecclesia, quatenus exteriori contractui conjungitur; vel quia actus jurisdictionis, ut versantur circa vota, non ordinantur solum ad forum externum et politicum, sed maxime ad internum pertinens ad animæ salutem, in quo foro extenditur ecclesiastica potestas aliquo modo ad actus interiores, ut de indulgentiis suo loco diximus.

5. *Ecclesia huc usque non irritavit vota simplicia metu facta.* — *Nihilominus* dieo secundo, Ecclesiam de facto non irritasse vota simplicia metu facta, et ideo probabilius est obligare, donec dispensentur seu tollantur per Ecclesiam, ad quod sufficit metus, præsertim justus seu gravis. In hoc sequor sententiam Card., qui in d. c. *Abbas*, de Iis quæ vi, dixit, nullo jure probari vota omnia metu facta esse irrita; et sequitur *Sylvest*, supra, dicens nullibi authenticæ legi. Idem, *Votum*, 2, q. 12, et *Juramentum*, 7, q. 7. Refertur etiam Calder., in Cons. 1, Qui clerici vel vovent.

6. Probatur autem prior pars discurrendo per jura quæ allegantur. Nam c. 1, seu *Prælatus*, de Iis quæ vi, aperte loquitur de voto solemni, et professione religiosa, ut patet ex illis verbis: *Si probatum fuisset, non ob timorem mortis religionem intrasse*; et ex toto contextu et communi intelligentia *Innoc.*, *Panormitanus*, et aliorum ibi; idem *Panormitanus*, in cap. *Sicut nobis*, de Regulari, numero quinto. Addit autem ibi, quod illa decisio potest generaliter adduci ad validitatem vel invaliditatem cujuslibet voti. Sed gratis et sine probatione hoc dicit, et contra generales regulas, quod argumentum a simili in hujusmodi re adeo gravi non est validum. Maxime quia est extensio in materia odiosa, et potius restringenda. Item quia non est æqualis ratio, nam votum solemne includit quemdam contractum inter religionem et religiosum, et ex hac parte potuit majori ratione irritari. Item est indissolubilis quam votum simplex, et ideo oportuit majori libertate fieri. Confirmari etiam potest, nam irritatio matrimonii non extenditur ad sponsalia per se loquendo, et juxta communiores sententias.

7. *Expenditur cap. Cum dilectus.* — Ad c.

Cum dilectus, primo, dicitur argumentum a contrario non esse firmum, præsertim ad inducendam legem irritantem. Et patet, nam ibi simul est sermo de juramento et de voto; at in juramento non valet illud argumentum; ergo nec in voto. Unde potest retorqueri idem argumentum, quatenus in eo textu juramentum, et votum metu factum equiparantur. Denique pro ratione redditur, quod metus non fuerat gravis, ut non solum constaret juramentum et votum obligasse, sed etiam significaret propter tales metum non fuisse dispensandum in illis, sed simpliciter obligandum ad illa observanda.

8. *Explicantur cap. Abbas, et cap. Ad audientiam.* — Ad c. *Abbas*, et *Ad audientiam*, primo dicitur ibi non esse sermonem de votis, sed de aliis generibus actionum inter homines, de quibus non est eadem ratio, ut jam insinuavi. Addo subinde ex vi illorum verborum non sequi actum factum per metum esse ipso iure irritum, sed habere in se sufficientem causam cur irritetur, nam eo ipso caret valore firmitatis, et potest in irritum revocari. Hoc autem facile concedemus de voto simplici metu facta, nam habet in se sufficientem causam, ut ab habente potestatem tollatur, et hoc modo securiori et sufficienti modo subvenitur injuriā passo; nec oportuit tam generalem concedere licentiam veniendi contra similia vota. Neque video cur magis debuerint hæc vota irritari, quam juramenta metu extorta, nec quæ major difficultas sit in adhibendo remedio, mediante *Prælato*, in voto, quam in juramento. Respondet autem *Panor.*, in c. *Si vero*, de *Jurejur.*, in juramento fuisse convenienter servari etiam metu factum propter ejus reverentiam, quia frequenter fit; cessare autem hanc rationem in voto, quia raro fit. Sed certe differentia hæc valde materialis est et incerta; nam, licet juramenta assertoria frequentius fiant, tamen promissoria inter homines non fuent frequentius quam vota ad Deum. Et præsertim ex metu forte saepius fuent vota, quam promissiones humanae juratae.

9. Ad c. *Cum locum*, dieo verba illa, *Cum locum non habeat consensus, ubi metus vel coactio intercedit, necessario esse cum debita proportione et moderatione intelligenda*, quia manifestum est verum consensus habere locum, etiamsi per metum extortus sit, ut patet de consensu in peccato, etiamsi ex metu detur, et quia voluntas coacta voluntas est. Igur si de consensu vero absolute intelligentur, oportet exponi, quoad morale periculum, vel,

regulariter loquendo, atque adeo secundum præsumptionem juris non habere locum consensum, ubi adest metus; quia qui operatur ex metu, facile fingit exterius, cum interius non consentiat. Et ideo qui dicit se non consensisse matrimonio quod contraxit, quia metu coactus fuit, si probat metum sufficienter tempore convenienti, consequenter probare censetur defectum consensus, juxta cap. *Consultationi*, § *Sane*, de *Sponsalibus*. Et fortasse inter alias causas propterea irritata sunt matrimonia metu facta, quia morale periculum erat facta esse sine ullo consensu; et ideo Ecclesia non poterat convenienter cogere quemquam ad tale matrimonium observandum; vel secundo (et videtur esse communis intellectus) exponi possunt dicta jura, ubi inest metus, non habere locum consensum omnino voluntarium, ac plene liberum, qualem Ecclesia in matrimonio postulat. Inde autem non fit similem consensum esse necessarium ex natura rei ad valorem voti.

10. *An votum simplex religionis metu factum validum sit.* — *Resolutio dubii negativa.*

— Superest autem hic peculiare dubium de voto simplici religionis, an per metum factum validum sit. Et ratio dubitandi est, quia assertio posita generalis est, et rationes æque de hoc voto probant ac de aliis. *Nihilominus* tamen probabilissimum censeo quod, licet tale votum nec ex jure naturæ irritum sit, nec directe et per se sit ab Ecclesia irritatum, ut probat ratio facta; per quamdam consecutionem, eo ipso quod professio metu facta irrita facta est per Ecclesiam, consequenter fieri, ut promissio simplex facienda tales professionem metu extorta obligationem inducere non possit. Quia si promissio valida esset, ergo donatio, seu professio, ratione illius facta, futura esset valida, quia nemo potest obligari ad faciendum actum invalidum et vitiosum; professio autem non potest esse valida, quia per legem irrita facta est; ergo neque promissio ejus potest obligationem inducere.

11. Dices, professionem illam non irritari per legem, quia illa non fit per metum; quamquam enim promissio per metum facta sit, potest postea sponte fieri professio; lex autem solum irritat professionem metu factam. Respondet negando antecedens. Ponimus enim hujusmodi personam profiteri vi et necessitate obligationis promissionis factæ. Nam si posseta velit sua voluntate profiteri, etiamsi obligationem in se non agnoscet, non erit casus de quo agimus, nam promissio tunc nihil

operatur. Professionem igitur factam ob prioris voti obligationem, dicimus necessario debere censeri factam ex metu, quoniam in illum tandem resolvitur. Nam ad talem professionem cogit promissio, et ad promissionem coegerit metus; ergo de primo ad ultimum metus est, qui cogit ad professionem; est ergo nulla; ergo non potest prior promissio obligare, alias veluti falsificaret (ut sic dicam) seu destrueret seipsam, quia obligando redderet impossibile suum complementum. Quapropter simplex votum castitatis, verbi gratia, metu extortum validum est, non solum jure naturae, sed etiam positivo, quia neque in se neque in alio invenitur irritatum; votum autem simplex religionis metu extortum, licet in se et directe non inveniatur irritatum, tamen, quia professio religionis metu extorta irrita facta est per canonicam legem, ideo eadem lex abstulisse videtur objectum talis voti, nam satis probabiliter ostensum est nullum habere, circa quod valide versari possit. Atque hoc etiam suadere potest dictum cap. *Prælatum*, sed de illo voto latius in proprio loco dicetur, in quem ultimum judicium de hoc puncto differimus.

CAPUT IX.

UTRUM VOLUNTAS VOVENDI NON SOLUM LIBERA,
SED ETIAM PLENE ET EXACTE DELIBERATA
ESSE DEBEAT?

1. Hæc est alia proprietas, quæ ad votum postulatur, nimilum, ut ex deliberatione fiat, ac subinde ut propositum ejus deliberatum sit. De ipsa vero deliberatione, quis actus sit, nonnulla est contentio, quæ mihi parvi momenti et de nomine esse videtur. Cajetan. enim, d. q. 88, art. 1, putat deliberationem esse actum voluntatis eligentis unum ex multis, quæ prius per rationem considerata et inter se collata fuerunt; quia quamdiu aliquis cogitat, et discurrit donec eligat, non dicitur deliberasse, quia nondum se determinavit. D. Thom. autem, in eod. art. 1, aperte distinguit deliberationem a proposito voluntatis, dicens propositum præxigere deliberationem, cum sit actus voluntatis deliberatae. Quasi dicat, sicut voluntatis actus supponit rationis judicium, ita propositum deliberatum supponit rationis deliberationem. Et hic modus dicens mihi placet, et illo utar, quia est aptior ad rem explicandam, dummodo sub deliberatione comprehendamus non solum consulta-

tionem et quasi inquisitionem intellectus, sed etiam judicium, quo intellectus definite ponit quid sit eligibile vel eligibilis, vel quo in praesenti materia judicat expedire votum emittere. Atque hoc modo propositum voluntatis licet ab ipsa sit elicitem, denominabitur deliberatum extrinsece ab actu intellectus, quia, scilicet, cum sufficienti animadversione et judicio intellectus fit. Et ita explicando hanc proprietatem, incipimus exponere actus, qui ex parte intellectus præcedere debent, ut votum validum et obligatorium fieri possit.

2. *Ad votum necessarium esse aliquam deliberationem, et consensum liberum voluntatis.*

— *Quæ sit sufficiens deliberatio ad rovendum.*

— *Prima opinio.* — Ex hac ergo terminorum declaratione, et ex hactenus dictis constat, ad votum necessarium esse aliquam deliberationem, quia non fit sine consensu libero voluntatis; voluntas autem operari non potest sine prævia ratione considerante et discurrente; ergo est necessaria aliqua deliberatio, saltem illa quæ ad actum perfecte humanum et simpliciter liberum satis sit. Difficultas autem est, an hæc sufficiat, vel major requiratur, atque adeo quanta debeat esse hæc consideratio.

Quidam enim dicunt necessariam esse matram considerationem et consultationem, ita ut non sufficiat usus et judicium rationis, quod ad libertatem et dominium actus, et ad peccandum mortaliter satis sit, sed oporteat non fieri ex aliqua repentina et subita mutatione aut passione, sed ex plena advertentia ac consilio. Hæc opinio tribui solet Richard., in 4, d. 38, art. 2, q. 2. Sed revera eam non docet;

solum enim ait, vota ex surreptione facta non obligare; nam votum requirit deliberationem. Quanta vero debeat esse deliberatio, vel quæ surreptio sufficiat impedire votum, non declarat. Eam vero opinionem tenuisse videtur *Glossa*, in cap. *Dudum*, de *Conver. conjugat.*, verb. *Calore iracundiae*, a qua non dissentunt *ibi Panorm.*, *Hostiens.* et *Anton.*, et favent *Doctores*, imo et jura dicentia, facta calore *iracundiae* non valere, donec transacta passione confirmetur, leg. *Quidquid*, 48, ff. de *Regul. jur.*, ubi *Glossa et Bart.*, pluresque alios refert *Tiraquel.*, de *Poenis temp.*, caus. 1, num. 26, de *juramento*, et n. 27, de *voto*. Et a n. 24 usque ad 30 idem refert de multis aliis actionibus factis calore iracundiae, inter quas etiam ponit promissionem religionis cum *Anton.*, in cap. *Sicut ex litteris*, de *Jurejur.*, et *Felin.* ibi, late, et in capit. *Si vero*, eod. n. 7, et cap. *Mattheum*, de *Simon.* n. 2.

CAP. IX. AN VOLUNTAS VOVENDI DEBEAT ESSE PLENE DELIBERATA.

Idem late Rom., Singul. 313, alias 314, ubi excipit donationem piæ causæ, quæ valet etiam facta calore iracundiae. Quod cum aliis approbat *Tiraquel.*, supra, num. 4, et de *Privileg. piæ causæ*, in 108. Possuntque pro hac sententia afferri cap. *Divortium*, de *Poenit.*, d. 1, et cap. *Si quis juratus*, 2, quæst. 3.

3. *Ratio pro hac sententia.* — Ratio addi potest, quia votum est res valde gravis, inducit enim gravissimam obligationem, ac de se perpetuam; ergo natura sua postulat plenam rei considerationem et advertentiam, quia si aliter fiat, et homo maneat ligatus, sequuntur, moraliter loquendo, innumera pericula peccandi mortaliter, quia vota sic facta statim displicant, et difficile implentur, facillimeque violentur; ergo non est verisimile placere Deo talia vota, neque acceptare illa; non ergo sunt valida. Eo vel maxime quod votum natura sua est actus religionis; ergo etiam ex natura sua postulat ut ex judicio prudenti fiat; nam hoc postulat religionis virtus: votum autem quod non fit cum prædicta deliberatione perfecta, imprudenter fit et peccaminose; non est ergo votum.

4. *Secunda sententia amplectenda: deliberatio rationis sufficiens ad votum est, quæ requiritur ut actus sit simpliciter liber.* — Secunda sententia vera et communis est, ad votum sufficere illam deliberationem rationis, quæ necessaria est ut actus voluntatis sit simpliciter liber, ita ut fiat cum dominio simpliciter morali, id est, sufficiente ad actum absolute humanum, seu ad peccandum mortaliter; per hunc enim effectum solet communiter explicari hæc sententia. Quam indicat D. Thomas hic; dum enim ait deliberationem requiri ad votum, et non declarat specialem gradum aut modum hujus deliberationis, satis indicat eam deliberationem sufficere, quæ simpliciter deliberatio est: hujusmodi autem est illa, quæ sufficit ad actum absolute humanum, et ad peccandum mortaliter. Et ita exponit et sentit Cajetan., hic secutus Paludan., in 4, d. 38, q. 4, quem cæteri sequuntur; Soto, lib. 7 de *Justit.*, q. 4, art. 2; Sylvester, verb. *Juramentum*, 4, n. 4, *Votum*, 2, q. 13. Idem Angel. et alii *Summistæ*, *Navar.* supra, cap. 12, n. 24 et 25; *Anton.*, 2 p., tit. 11, cap. 2. Sumiturque ex *Gloss.* 1, in c. *Mulier*, 32, q. 2, quatenus dicit, qui potest se obligare diabolo, posse etiam obligare se Deo. Et idem habet *Glos.* 20, q. 1, in *princ.*; *Panorm.*, in cap. *Sicut in litteris*, de *Jurejur.*, n. 2, ubi *Felin.*, num. 3. Et in eamdem sententiam in-

clinant *Joan.* *Andr.* et alii expositores, in cap. *Dudum*, de *Convers. conjug.*

5. Probari autem potest primo ex c. *Sicut ex litteris*, de *Jurejur.*, ubi juramentum calore iracundiae temerarie factum punitur ut grave peccatum, quia factum fuerat de re illicita, et propter hunc posteriorem defectum censemur non obligare, non ex defectu deliberationis. Simile argumentum sumitur ex cap. *Dudum*, de *Convers. conjug.*, ubi significatur, votum factum calore iracundiae, quæ non absulit rationis usum, validum fuisse, cum tam non potuerit similis iracundia non impedi plenissimam et exactam deliberationem. Idem sumitur ex cap. 2, de *Voto*, ubi validum censemur esse votum Hierosolymitanæ peregrinationis factum a quodam in puerili et tenera etate, facilitate potius quam arbitrio discretionis; ergo ex sententia Pontificis non requiritur tam exacta discretio et prudentiale judicium ad valorem voti. Estque attente considerandum ad ea, quæ infra dicemus, votum illud Hierosolymitanæ peregrinationis fuisse semper in Ecclesia inter gravissima computatum; ergo si ad illud non requiritur tanta deliberatio, multo minus requiretur ad alia.

6. Favet etiam huic sententiae Ambrosius relatus in cap. *Sunt qui opes*, 16, q. 4, ex l. 2 de *Poenit.*, cap. 9, ubi habet, donationem factam Ecclesiæ, *tumultuario mentis impulsu, non perpetuo judicio*, revocari non posse sine sacrilegio; ergo donatio facta Ecclesiæ sine prudenti et matura deliberatione valida est, alioquin non esset sacrilegium talia bona repetere; ergo a fortiori promissio facta Ecclesiæ, verbi gratia, dandi talia bona, quæ votum est, non requirit ad valorem suum tam exactam deliberationem. Denique hoc etiam suadent illa jura, quibus supra ostendimus vota facta in periculis mortis, et ex metu præseri proveniente ab intrinseco, valida esse, cap. 2, cap. *Sicut nobis*, de *Regular.*, cum similibus. Nam hujusmodi vota fieri non solent cum tam exacta deliberatione.

7. Tandem probatur ratione, quia de essentia voti solum est quod sit actus humanus, et sufficienter voluntarius ad talem obligationem; sed ad hoc sufficit communis deliberatio, quæ ad peccandum mortaliter, vel ad alios contractus humanos satis est; ergo illa etiam sufficit ad valorem voti. Et confirmatur: nam similis deliberatio sufficit ad valorem juramenti, et ad culpam perjurii, et ad peccandum etiam mortaliter contra votum; ergo et ad obligationem voti, est enim de his omni-